СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 116. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 20-го травня 1939. No. 116. Jersey City, N. J., Saturday, May 20, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СТРІЛЯНИНА В „КРІВАВІМ ГАРЛЯНІ"

ГАРЛЯН (Кентокі). — В околиці копалень вугля, званій із попередніх розрухів „кріваввим Гарляном", тепер знову вивязалася стрілянина між страйкуючими вуглекопами і національною ґвардією. З обох боків тарахкотіли кріси і скорострілі. Але вбитих ні ранених не було. Місцеві копальні у числі 24, не звертаючи уваги на погрози страйкарів, відкрили працю і під опікою національної ґвардії працюють. Страйкарі рішили боротись до останку.

АНТИСЕМІТИЗМ В АМЕРИЦІ ПОШИРЮЄТЬСЯ.

ВАШИНГТОН. — Комітет Даєса заявив, що в Америці існує добре розвинена організація, яка поширює антисемітизм. Ту організацію піддержує навіть резервовий американський ґенерал Джордж Мозелей. У комітеті Даєса відчитано листа Мозелея до одного американського офіцира. В тому листі говориться: „Фактом є, що під теперішню пору найважнішою проблємою для Америки є проблєма жида, як позбутись його вплывів цілковито льокально, національно і інтернаціонально". А в іншім листі той сам ґенерал писав: „Якби мене жиди позбавили життя, то постарайся про те, щоб вони дістали за це певний кредит, від океану до океану. Це поможе нашій справі". Перед тим самим комітетом Даєса зізнавали в справі антисемітизму інші свідки, але вони не хотіли виявити ні своїх імен, ні обличчя перед загальною публикою.

ТАВРУЮТЬ КОМУНІЗМ.

ОЛБАНІ. — Стейтовий сенат переголосував резолюцію, внесену сенатором МекНейбом, якою він таврує американську комуністичну партію як секцію комуністичного інтернаціоналу, що працює на шкоду Америки. В тій резолюції говориться, що комуністів треба недопускати до публичних посад, а також аберігати загал від вплывів комуністичної пропаганди. На тих нарадах сенату ухвалено ще іншу резолюцію, яка поручає взяти під увагу депортацію всіх чужинців умово хворих, які знаходяться на державнім удержанні. Їх удержання коштує річно стейт 11 міліонів долярів, говорили сенатори.

КАНАДІЙЦІ ДАЛІ ВІТАЮТЬ СЕРДЕЧНО КОРОЛЯ.

МОНТРЕАЛ (Канада). — Канадійське населення Монтреалу й околиці, що є французького походження, далі з ентузіязмом витає англійську королівську пару. Повитання є щире і природне. Аранжери цеї поїздки набирають того переконання, що королівські відвідини до Канади увінчаються повним успіхом і затіснять дружні відносини між Канадою і матернім краєм — Англією.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ПРИЇЗД ДО АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН. — Англійський амбасадор у Вашингтоні, сер Ліндслей, скликав до амбасади журналістів, щоб дати їм деякі інформації у звязку з надходячим приїздом королівської пари до Америки. Він сказав, що хоч той приїзд має за завдання скріпити дружбу між Англією й Америкою, то проте він має персональний характер. На великім королівськім принятті не буде журналістів, щоб надати йому приватний характер. На запит журналістів, як треба кланятися королівській парі, амбасадор відповів, що скромно, але чемно, так, як кланяються американському президентові.

СУДОВЕ ЗАВІЗВАННЯ КУНОВІ.

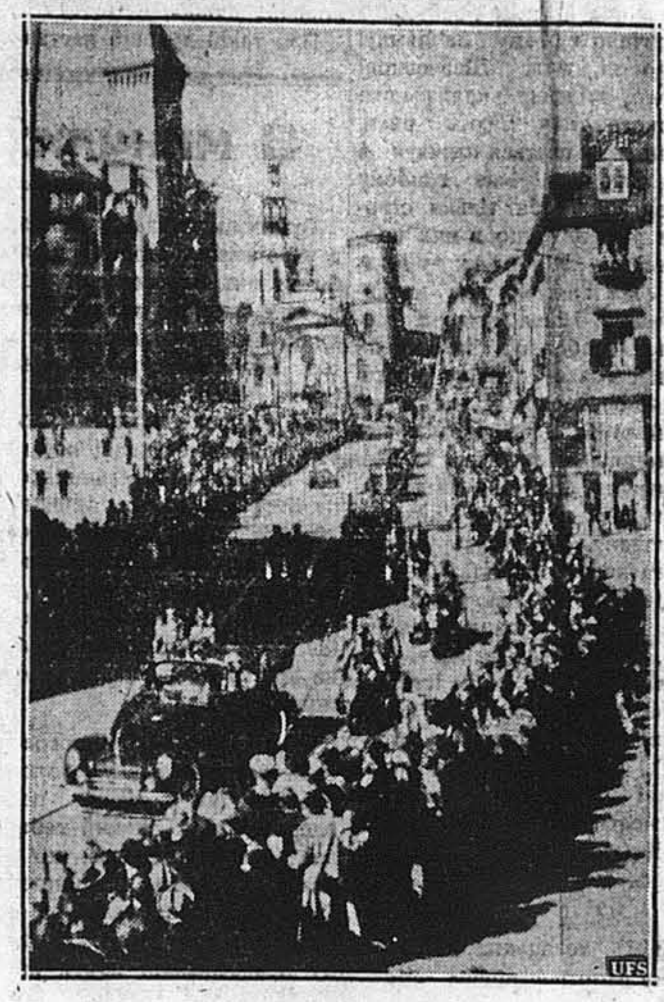
НЮ ЙОРК. — Фріц Кун, провідник американського націстичного „Бунду", дістав від окружного прокуратора Дюія судове завізвання, щоб він явився перед великою лавою присяглих в ціли оборони перед закидами, що десь поділись орґанізаційні фонди.

НАТИСКАЮТЬ НА РУЗВЕЛТА, ЩОБ СТАНУВ В ОБОРОНІ ЖИДІВ.

ВАШИНГТОН. — Жидівська делегація з головою американської сіоністичної організації, Соломоном Гольдманом, на чолі, вручила меморіял секретареві Голові, та висказала бажання, щоби президент Рузвелт станув в обороні жидів і недопустив Англії до створення з Палестини самостійної держави. Гол, кажуть, висказався прихильно до жидівської просьби й обіцяв, що вона буде взята під пильну увагу. Проти Англії, а в обороні жидівських прав, висказався також уступивший суддя Найвищого Суду, з походження жид, Брандайс.

СПРОТИВИЛИСЬ ПЛЯНОВІ МОСТУ.

НЮ ЙОРК. — Військові власті відкинули плян будови великого мосту в Ню Йорку, з Бетері Парку до Бруклина. Вони сказали, що такий міст, так як він поданий у пляні, буде збільшувати перешкоди у плавбі. Вони радили змінити пляни.

ЮРБИ КАНАДІЙЦІВ У КВІБЕКУ ВИТАЮТЬ КОРОЛІВСЬКУ ПАРУ.

СВІЖИЙ НАЇЗД ПОЛІЦІЇ НА „ЛЬОЯЛЬНИХ" КОМУНІСТІВ.

В четвер, 20. квітня, квебекська поліція виконала рейд на дім Джеймса Ганта в Монтреалі й захопила більше як 4,000 імен членів комуністичної партії в Квебеку. Це вже 40-вий рейд поліції впродовж двох тижнів на основі протикомуністичного закону.

Джеймса Ганта назвала поліція організатором комуністичної партії і головним доставцем комуністичних газет для монтреальських большевиків. Крім адресаря забрала поліція 450 леґітимацій для членів комуністичної партії. В іншім місці сконфіскувала поліція 1,000 книжок, журналів та інших видавництв комуністичної бібули.

СТО ТИСЯЧ ПЛАСТУНІВ І ПЛАСТУНОК У КАНАДІ.

Число пластунів і пластунок у Канаді добігає 100,000 членів. У грудні минулого року було 95,327, коли в грудні 1937 було 86,290 членства.

В Калґарах, Монтреалі й Отаві має пластова організація від 15 літ робітні з різдвяними забавками, які постачають безплатно для добродійних орґанізацій. В останніх роках бойскавти звернули пильну увагу на садження деревець. Онтерійські пластуни засадили від 1929 року 729,000 молодих деревець у провінції.

ТРАГІЧНИЙ ПРИПАДОК НА СТРІЛЬНИЦІ.

У Радимні, коло Ярослава, на стрільниці підчас вправ „Звйонзку Стшелецкого" трапився трагічний припадок. „Стшелец" Шуржачек потягнув за язичок карабіну, думаючи, що карабін не є набитий; упав стріл, що поцілив у серце Круковського. Круковський зигнув на місці. Мимовільного вбивника арештували.

ПОБУДУЮТЬ ЦУКРОВАРНЮ У ВІННІПЕҐУ.

У Вінніпеґу оповіщено, що цукрова компанія „Манітоба Шуґар Ко. Лимитед" має в пляні побудувати в короткому часі фабрику цукру в Вінніпеґу. Кошти будови винесуть $1,800,000. Будова буде скінчена в 1940 році.

Цукровими буряками буде засіяно в Манітобі коло 20,000 акрів на контракти для компанії.

ПОМЕР НАЙСТАРШИЙ ЧОЛОВІК У ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ.

У Форт Чипваєн, на Північно-Західній Території Канади, помер індіянський ватажок Сквирел, який прожив коло 120 літ. Докладний вік його невідомий, але 90-літні індіяни зізнали під присягою, що чіф Сквирел був уже старий чоловік, як вони були молодими хлопцями.

ПОЖЕЖА ФАБРИКИ.

Велика пожежа, що вибухнула у великій ткальні у Туркоїні (коло Ліль), знищила більшу її частину, що містилася в 4-поверховому будинку з поверхнею 1,800 кв. м. Пожежа вибухнула раннім ранком, ще перед початком роботи, так, що жертв у людях не було. Матеріяльні втрати дуже великі, бо сягають коло 4,000,000 франків.

СКАРБ НА ПОДІЛЛІ.

Коло Камянця на Поділлі працівники рільного колективу знайшли у землі скарб, що складається зо срібних монет 17-го століття. Знайшли 200 срібних французьких монет з часів короля Людвика XIV-го, талярі еспанського короля Филипа IV-го, бравншвайські ґульдени Ернеста Авґуста та 18-грошеві пруські монети. Походження цього скарбу, знайденого на Поділлі, не вияснили.

ПОЧТОВІ АВТОМАТИ.

Нюйорські почти випробовують практичність почтових автоматів, до яких вкидається відповідну оплату за лист, чи картку, а вони вже самі вибють почтовий значок на листі та переберуть його до дальшої відсилки.

85-ЛІТНІЙ СЕЛЯНИН — ПРОФЕСОРОМ УНІВЕРСИТЕТУ.

Мури університету в Упсалі (Швеція) були недавно свідками своєрідної сензації: ото сенат університету вручив 85-літньому селянинові, Петрові Патерсонові з Галлен, диплом професора фільософії. Старенький Патерсон у вільних хвилинах від господарських занять уложив взірцеву наукову граматику свого діялекту, що має ще слівник із 35 тисячами ріжних зворотів. За оту працю одержав у 1932 р. докторат фільософії, а після диплому зібрав незвичайно старанно старошведські леґенди, що надруковані в 5 томах. Але на цьому не кінець; Патерсон працює під теперішню пору над народніми звичаями й обичаями.

СМІЛИВИЙ ЗЛОДІЙ.

Парижанин Альберт Патіро був митним урядовцем. На своєму скромному становищі він заробляв, на його думку, замало і коли трапилася нагода „стягнути" 24,000 франків, він не показався більше до праці і покинув теж свою жінку. Переїхавши в іншу парижську дільницю, де віднайшов свою приятельку Ліссі Котті, запропонував їй подорож на Рівієру. Він сказав їй, що виграв на льотерії і вони вибралися обоє до Ніцци. Але там парижанці скоро знудилося досить спокійне життя і вона, забравши крадькома Патіротові 10,000 франків, вернулася в Париж. Патіро поїхав за нею, почав її шукати, але надаремне. Тоді він пішов на поліцію, де, як йому було відомо, вона записана на „чорній листі". Він був такий схвильований, що поліція звернула на нього увагу і заарештувала його. Патіроса засудили на рік вязниці, тому, що він украв державні гроші, а його приятельку тільки на два, бо вона могла не знати, що це гроші крадені. Всеж він „пімстився".

БОМБИ ПІД ДУХОБОРСЬКОЮ ШКОЛОЮ.

В духоборській окрузі коло Нелсон у Бритіш Коломбії підпалив хтось школу, а під другу школу підложено бомбу. В будинку школи мешкали три англійські вчительки. Під третьою школою знайдено динаміт, який не встиг вибухнути. В містечку Бриліянт була спроба знищити два будинки. В околиці Ґренд Форкс пробували спалити католицьку церкву.

ҐРАНАТА ЗО СВІТОВОЇ ВІЙНИ.

Мешканець Дольників, повіт Камінь Коширський, С. Гембик, підчас праці на полі виорав ґарматний набій зо світової війни. У хвилині, коли тільки доторкнувся набою, він експльодував і зранив Гембика тяжко.

СУДЯТЬ УКРАЇНЦІВ ЗА ТЕ, ЩО ПРИЙШЛИ ГОЛОСУВАТИ

ЛЬВІВ. — „Діло" з 5. травня б. р. описує громадські вибори в громаді Біле, чортківського повіту які мали відбутись 12. березня б. р. Громада має понад 2,500 голосуючих, а на голосування призначено лише 10 годин. Сотки українців прибули ранком до виборчого льокалю, щоб мати певну змогу голосувати. Це не припало до вподоби полякам, що поприходили трохи пізніше, а також і польській владі. Вчасне прибуття українців до голосування заставило поляків братися за ошуство. Поляків зачали впроваджувати до голосування задніми дверми, проти чого українці запротестували, домагаючися, щоб голосування йшло чергою. Тоді голосування перервано. А на другий день за це арештовано 19 українців, між ними одну жінку, і держано їх у тюрмі від 13. березня до 26 квітня у Чорткові. І то тоді, коли почалися весняні роботи. І на те, щоб вислухано аж 95 свідків, щоб ствердити, що не було ніякого заколоту та що українці-виборці нічого не винні.

ЗА УКРАЇНІЗУВАННЯ НАЗВИЩ.

ЛЬВІВ. — Апеляційний суд зменшив о. Брезденеві Григоріеві кару за „украінізування" одного назвища з 8 місяців на 6 місяців вязниці.

ЗАМИКАЮТЬ ЧИТАЛЬНІ ЗА „ГЕРБ УКРАЇНИ".

ЛЬВІВ. — „Діло" ч. 99. подає, що перемиське староство припинило діяльність читальні „Просвіти" в Стібениці тому, що „на тайних сходинах читальні рішено купити герб України, тризуб і завісити його в салі читальні". А далі, що видів читальні купив „тризуб", різьблений у дереві на тлі хреста у рамах, прикрашених також різьбою на українські мотиви та в українських барвах (жовтоблакитних) з написом, виритим у чотирьох рогах різьби такого змісту: „Люд у кайданах, край у руїні, навіть молитись ворог не дасть". Це, на думку польської влади, символізує „здогадну неволю українців у польській державі". А також настроює „руску" суспільність ворожо до Польщі.

ЗАБИРАЮТЬ КАРТУ УКРАЇНИ.

ЧОРТКІВ. — Польська поліція забрала з української книгарні фізичну карту України і суміжних земель проф. Кубійовича, видану у Львові й дозволену польською цензурою. Карта була вивішена на виставі у вітрині, де були книжки, часописи і т. п. Не помогли заходи в старостві. Ні карти не віддали, ні не заплатили її ціни.

ТАҐАЮТЬ СВЯЩЕНИКІВ ПЕРЕД СУД.

ЛЬВІВ. — „Діло" з 1. травня подає далі списки священиків, що їх тягають по судах. І так о. Антін Пельвецький відповідав перед судом у Чорткові за те, що вписав до книги померших „Онуфрій Явний", а не „Явни", як цього домагалася польська влада, хоч метрика одруження померлого виказувала назвище „Явний". О. Володимира Ковальського в Коцюбинчиках копичинецьке староство покарало за те, що поховав трилітню дитину, хрещену в українській греко-католицькій церкві, бо до цеї дитини зголосив право латинський священик. А. о. д-ра Осипа Сидорака поставив прокуратор під суд за те, що він доніс владі, що вчитель-поляк, що приходить з дітьми до церкви, не поводиться підчас Служби Божої так, як повинен себе повести учитель і християнин, та що забороняє українським дітям носити відзнаки, видані в 950-ліття хрещення України, з образом св. Володимира Великого, кажучи до дітей: „Зжуць тего чарта".

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО О.У.Н.

БЕРЕЖАНИ. — Переслухано понад 300 свідків у справі Антона Николина і 27 його товаришів з Ходорівщини, обвинувачених за приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів і за недозволений перехід у Карпатську Україну та за намагане вступлення до українського леґіону. З розправи виходить, що чеські жандарми в Карпатській Україні ловили молодих українських хлопців, що пробували дістатися з Галичини в Карпатську Україну, і віддавали їх польській прикордонній сторожі. Підсудним взяли за вину такі „революційні" акти: прогулька молоді до Крилоса, пластунське таборування, що було дозволене, просвітянські курси, теж дозволені владою, організування кружків „Сільського Господаря" і читалень „Просвіти". З підсудних 16 осіб покарано, тюрмою від 2 до 12 років.

НЕ ПІДУТЬ ДО ВІЙНИ!

ВАРШАВА. — Польська преса несподівано змінила войовничий тон. Зачала писати, що спір за Данціґ таки буде полагоджений між Польщею і Німеччиною в мирний спосіб.

В ПАЛЕСТИНІ НЕСПОКІЙ.

ЄРУСАЛИМ. — В протибритійських демонстраціях, влаштованих жидами, було в однім дні 130 осіб побитих, при чому згинув один поліцай.

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинокє число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СОВЄТСЬКІ НАХАБИ

Америка запросила Совети до участи у Світовій Виставі. Чи хто з нас з тим погоджується, чи ні, чи кому це любе, чи ні, але раз Америка запросила, то Совети являються на Виставі американським гостем і так нам треба з ними поводитись. Але очевидно тільки тоді, коли й гість знає свої права і обовязки. А також, коли і „приятелі Совєтів" не використовують американської гостепримености на те, щоб торувати дорогу совєтським практикам — в Америці. Ось ті речі заставляють нас забрати голос з нагоди відкриття совєтського павільону на Світовій Виставі в Ню Йорку.

Як знаємо, Совєти, коли давали згоду на участь у Виставі, обезпечили себе перед політичними маніфестаціями. Та подібного можна і треба вимагати і від них. Та коли приглянемося до відкриття совєтського павільону, то побачимо, що воно не було нічим іншим, а тільки совєтською політичною маніфестацією. І тільки політичною, що змагає обвити сяйвом миролюбности і благородности політику Сталіна, що ніби змагає тільки до міжнародного замирення і є сильною мировою зброєю. Політичний характер маніфестації підніс іще дуже нюйорський посадник Ля Ґвардія, що порівняв червону криваву російську революцію — з американською революцією, також „кривавою", що також не була „популярною" серед „европейських династій". У додатку до цього Ля Ґвардія, згадуючи про мову совєтського аґітатора, підкреслив, що „вона подібна до мов наших найбільш консервативних сенаторів".

Президент „Інтернешенел Кетолик Трут Сосаєті оф Бруклин" о. д-р Едвард Лодж Корен, користаючи і собі зо свободи слова, назвав промову посадника „цілковито неамериканською похвалою". Очевидно, що буде тяжко знайти справжнього американця, якого не обурило порівняння американської революції з совєтською. І певно, що не буде такого віруючого християнина, якогоб не заболіла та совєтська звізда, яка видніє понад усіми будівлями, а яка є символом знищення релігії, віри в Бога і в людскість, як це зазначив о. Корен, і яка голосить, що „боротьба проти Бога є боротьба за соціялізм".

Український нарід також прилучується з душі й серця, з цілого свого переконання, до тих, що обурені з приводу цього, що Совєти і їхні прихильники використовують совєтську участь у Світовій Виставі на творення большевицького фронту в Америці. На виставі треба виявити культуру, економічний поступ і добробут, а не вживати її для закріплення большевицьких демаґоґічних „лозунгів", бо їх і так повно в большевицьких ґазетах і брошурах. Інакше треба буде реаґувати на це совєтське нахабство. Бож годі допускати рекляму тої злочинної політики Совєтів, що винищила в одній тільки Україні в одним тільки році міліони людей голодом. Людскість вимагає, щоб згадувати і про такі речі, коли вже робиться з вистави політику і пропаґанду.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО В СВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Як сучасна українська молодь сприймає Шевченка, це питання досі не досліджене, а проте його мусить завдати собі кожний, хто кермує вихованням молоді чи то в школі, чи в освітніх гуртках. Хто завдає собі таке питання, той змушує себе шукати нових доріг до молодечої душі.

Змінюються покоління і кожний раз відношення до нашого „володаря душ" зазнає якоїсь зміни. Треба сказати, що така зміна природня, а навіть конечна, бо вона зумовлює обнову, свіжість і глибину переживання поетичних і національно - суспільних вартостей, збережених у Шевченкових творах.

Перше покоління Галицької Землі, що виховувалось на Шевченкових творах, прийняло „Кобзаря" з небувалим ентузіязмом. Ось що пише про сучасник: „Старі молоділи, гарячились, вірили в ідеї, гнали за ідеалами, а молоді, запалені патріотизмом, рвалися до чинів... Малий світ наче вдруге перетворювався, перероджувався, сам себе не пізнаючи. Маленьку книжечку, „Кобзаря", читали й не начитались, переписували, напамять учились, з рук до рук подавали, а скрізь лишала вона свої незатерті сліди в молодих серцях, у свіжих умах". (Вол. Барвінський: Скошений цвіт). Це був час, коли наша молодь реагувала на Шевченкову поезію надзвичайно інтенсивним чуттям та уявою. У таких умовинах народився в наших душах барвистий світ козацтва й сяйво людяности оповило змучене кріпацьке село. Але в могутньому потоці нашого захоплення затиралися індивідуальні зариси окремих козацьких чи селянських постатей: ми бачили тільки козака, кріпака, дівчину-кріпачку, пана, — і ці постаті згодом перетворились у схематичні образи, або стали втіленням загальних ідей.

Був також час, коли ми насамперед ідей шукали в Шевченкових творах. (Зазначую прицьому, що одна й друга фаза сприймання Шевченкових творів могли часто перехрещуватись). Могутні визвольні ідеї Шевченкові стали рушіями нашого відродження і як такі ввійшли в нашу психіку, в нашу „плоть і кров".

У глибинах психіки сьогочасної української молоді відбувається помітний процес якогось пересунення в дусі афірмації життя й активізму. Не знаю, наскільки вірні мої спостереження, а проте здається мені, що сучасна наша молодь шукає в Шевченка насамперед віри в українця як людину, як духовий тип. Ці шукання молоді бувають несвідомі, але вони випливають з глибини духових потреб загально - національного життя. Тому то молодь дуже жваво й глибше реагує на Шевченкові твори саме тоді, коли допоможемо їй вживатися в Шевченкові постаті, коли розбудимо її інтуїцію в тому напрямку. Конкретні, живі Шевченкові постаті, втілення українського духового типу, мають риси, які молодь рветься плекати з собі, для яких має глибоку симпатію. Треба тільки створити умовини, що в них пробуджується „інтелектуальна симпатія" при читанні творів. Наша сучасна молодь особливо інтенсивно вживається в психіку постатей, що виявляють владний духовий тип, що промінюють внутрішньою енерґією та розбуджують у читача чи слухача духову напругу, вольову настанову. Це будуть насамперед козацькі постаті, як Ґамалія, Іван Підкова, Семен Палій. Притому молодь має рацію, коли дивиться на ті особи та їх діла не як на історичні особи та історичні факти (мовляв, що „були, — минули"), а як на особи та факти живої української духової дійсности, що не знає смерти, бо її (тієї дійсности) „вчора" бється живчиком у „сьогодні".

Крім козацьких постатей такту саму внутрішню міць — що виявляється не тільки в експанзивній енерґії войовника, але й у невсипущій праці хлібороба та в моральній силі громадянина, — мусить молодь уміти знаходити й у селянських, кріпацьких постатях. Те саме треба сказати про Шевченкові жіночі постаті. Старші покоління були занадто під суґестією тих Шевченкових образів, де жінка виступає як жертва соціяльного ладу, потоптана, знівечена, знеславлена, а тому добачували в Шевченкових жіночих постатях узагалі, в їхній повній самозреченню любові більше пасивности, ніж внутрішньої сили. А тимчасом скільки такої внутрішньої сили виявляє навіть Наймичка! Скільки трагізму в Катерині, що пускається з дитиною в далеку Московщину: це тип, що радніше зломиться, а не піддасться. В останнім часі відомий Шевченко-знавець Павло Зайцев звернув увагу на те, що в Шевченкових жіночих постатях криється своєрідна „мужеськість", причому вказує на дві матері (в „Неофітах" та „Марії"), що виявляють предивну духову силу серед безміру страждань. Одна й друга переживають мученичу смерть своїх синів і залишаються глибоко самітними, а проте знаходять у собі ще досить сили, щоб піти того нести слово правди „на торжища і в чертоги" та засівати його в убогі зневірені душі. (П. Зайцев: „Жінка в житті й у творчості Шевченка" в журн. „Жінка", 1939, ч. 5).

Така внутрішня міць знаходить глибокий відгомін у молодечих душах.

При такій духовій настанові молоді замітне зацікавлення мусить викликувати й постать самого Шевченка, що вмів за ввесь свій вік так чудодійно перетворювати околишню дійсність. Маючи тепер перед собою повне видання Шевченкових творів, зокрема листування, щоденник, повісті, здобуває молодь великі можливості пізнати пружини багатого поетового життя.

Таким чином, виходячи від живого контакту з Шевченковими постатями-дітьми безсмертної Музи та його власним, повним глибокого змісту життям, молодь оновлює в своїй душі великі Шевченкові ідеї — („Рідна Школа").

Дмитро Козій.

З минулих днів слави

Сумними буквами записана в українських серцях память битви під Берестечком 1651 р., тим сумніше, що попереди її такі славні перемоги як під Збаражем і Зборовом. Зрада татарського хана, що саме в рішальній хвилині покинув козаків, безрадність самого гетьмана Хмельницького, незгода козацьких полковників між собою, а простої черні з реєстровим козацтвом — ось ті причини, через які, не зважаючи на завзяття козаків, під Берестечком одоліла не кріпка козацька, а ворожа польська сила...

Поляки без милосердя катували захоплених у болотах безборонних селян, потім вдерлись у козацький табор і захланно тащили все, що попало. Шукали митрополита Йосифа, якого вважали головним провідником походу православних проти католиків — люті готовили йому муки. Та митрополит ворогам на знущання не попався; востаннє виявив себе таким, як передше: він станув в архиєрейській мантії перед козацькими полками і загріваючи їх до бою, поляг зо священим мечем у руці. Освятив його власною кровю, вбитий шляхтичем; митрополича одежа та дорогі церковні речі дісталися ворогові.

Та і в той час сумний стрічаємо в наших приклади незвичайного геройства. На спогад заслугують передовсім три тисячі хоробрих завзятих козаків.

Як колись спартанський вождь Леонід у Термопільськім провалі з триста спартанцями відпер міліонову силу персів і сам погиб і всі його товариші лягли головами — так під Берестечком невелика горстка завзятих борців не осоромила тоді козацької слави.

Занявши невеличкий горбок, вони дорого продавали своє життя і перебили багато ворогів. Одначе звідусіль наступали на них сильні війська, ніяк їм було боронитися довше. Тоді кинулися всі в ріку, радніші вмерти, ніж попасти в польську неволю. Остался з них усього триста люда і ті засіли на невеличкім острівці на ріці Стирі та відбивалися ще ввесь день. Хоч як підходили до них шляхтичі, козаки за кожним разом витали їх градом куль і влучно зачіпали кесами, коли який відважніший пускався до них через воду. Після кількох таких невдалих спроб польські начальники не могли вже й знайти охотників до бою з відважними козаками.

Тоді Потоцький післав свого чоловіка до тих героїв, що не боялися смерти.

— Пан Краківський (себто Потоцький, що був краківським каштеляном) — говорив посол — дивується вашій хоробрості і жалує таких смілих лицарів. Він дарує вам життя, коли самі піддастеся.

— Скажіть панові Краківському, — відповіли козаки — що він не знає мабуть козацького духа. Ні, ляхи, не заманите ви нас вашими обіцянками. Нам життя недороге, а ласкою ворогів цураємся.

І вони показали польському послові багато золота та срібла, що його винесли з собою з табору.

— Дивіть! — сказали — як мало цінимо ми добро земне! — І вмить усі дорогоцінності полетіли в воду на очах остовпілих поляків.

— Знайте, — докинули козаки — що воля нам дорожча над усе.

Потоцький вирядив проти козаків дві ватаги. Сам король Іван Казимир прибіг дивитися на це рідке видовище. Козаки обняли один одного як рідні брати, прочитали молитву, а потім ударили на поляків. Кожний з них розставався з життям аж тоді, як убив хоч одного ворога та сказав ще бадьорюче останнє слово товаришеві. Ціла сотня Радивилівського полку погибла, а безбожні козаки стояли як мур. Вкінці переважаюча численом сила ворога взяла верх — козаки падали один по одному, наче в тихий сон клали ся: в руках шаблюка, на устах горда усмішка.

Вже остався всього один із тих очайдушних смільчаків; він скочив у човен і став відмахуватися косою. Чотирнадцять куль запустили в нього, — він іще жив і тримався! Чи може стрільці не влучали, чи кулі його не бралися!... Один польський вояк кинувся до козака теж із косою, та і цей не устоявся, відступив. Король казав сказати хороброму козакові, що подивляє його завзяття і дарує йому життя.

— Не дбаю про життя — відповів герой — хочу вмерти як правдивий козак!

Вкінці кілька польських наємників німців увійшли по шию в воду та закололи його списами.

Ось так воювали наші козаки! Таке в них було завзяття і хоробрість, що рівняє їх із спартанцями зпід Термопілів. І як тамті, так і наші борці до загину кличуть до нас зпід могили: „Мандрівнику! Скажи Україні, що за її честь і волю полягли ми тут головами!" Полягли, а їх геройство світить ясною зорею на чорному полі берестейської невдачі.

СКІЛЬКИ МЕШКАНЦІВ МАЄ МУРАВЛИЩЕ?

Німецький учений Штаммер у своїй науковій мандрівці відкрив недавно в лісах Меклєнбурґії великанське гніздо червоних мурашок. Воно складалося з 89 получених з собою муравлищ, а цілий простір тієї муравлиної держави займав 6 гектарів землі. На цьому просторі побудували мурашки ціле місто своїх „хмародерів" зо смерічкового чатиння й уладили 7 кільометрів доріг-стежечок, якими завжди мандрували.

Штаммер обчислив, що в муравлинім царстві живе коло 7 міліонів мурашок.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина третя.

(82)

Треба війську одежі і плати. Коли ми скинемо Івана і посадимо на царськім престолі іншого царя, князя Володимира Андрієвича, тоді, будучи вного першими людьми, віддячимось ханові в десятеро. А тепер, коли все те випустити з наших рук, то нічим булоб війську удержати і діло наше не пішлоб у лад. Хан мудрий і милостивий, сам розважить, що інакше годі. Для його милости буде ліпше, як ми скинемо його недруга.

— А купці, — сказав гонець — вони гроші платили за товари.

— Мені їх жаль, — сказав Кудеяр — та щож робити? Нам хліба треба і на військо одежі. Не голодом же мерти й нашим і не з голоду качетіти! Прийде пора, стане царем князь Володимир, за всі убутки заплатить, тому, що в них узятий товар на його кошт в крайній нужді.

— А людей? Вони куплені.

— Русскі є між ними? — спитав Кудеяр.

— Ні, — відповіли йому: — все полон з німецької війни.

— Беріть їх! — сказав Кудеяр: нам їх не треба! От вам іще невольчани, що вас провожали. Ведіть їх у неволю.

Татари кинулися вязати невольчан. Піднявся зойк, плачі, крики.

Кудеяр узяв від московського гонця грошеву касу і приказав його самого зарубати; потім велів відвязати колесниці і забрати вючні коні з товарами, а все, що було власністю татарів, віддав їм. Вкінці, сказавши ханському гонцеві, що після посадження князя Володимира на престолі, дасть ханові доказ своєї любови і щирости, відпустив татарів з невільниками.

Розбійники, з набутими возами, вючними кіньми і стадами, рушили направо від муравського шляху, правим берегом Бистрої Сосни. Показалося, що в тім часі на берегах тої ріки не було вже безлюдно. Місцями стояли оселі; втікачі, що шукали собі свободи від усяких тягарів, поселювалися там; були тут і боярські діти, що втекли зо своїми людьми. Сільця були окружені ровами і частоколами. Розбишаки не нападали на них, но йшли краєм лісів, іноді проходили й лісі. Так минали вони Єлець, стараючись не показуватися єльчанам і тому в тім місці особливо мусіли держатися в лісі.

Коли вже недалеко був Дон, Кудеяр став ділити відбиту караваку. Всю царську грошеву касу і гроші, забрані від купців, він не пустив на поділ; заявив, що це каса князя Володимира і піде на плату його воякам. Щоб усім було порівні, Кудеяр назначив по вибору цінителів, котрі ціну-вали міхи, одежі й інші товари, з винятком хліба; кожний міг брати собі, що хотів, доплачуючи грішми, коли брав більше, ніж випадало на його пайку після оцінки. Коні були також розділені, але лишні оставлено в запасі для тих, що були над Доном. Худоби і хліба не ділили; Кудеяр назначив куховарів, котрі мали обовязок варити їсти розбійникам по відділах: на кожний відділ по тридцять людей назначувався куховар. Для пильнування худоби назначено скотарів. Установивши правила господарки, Кудеяр привів свою ватагу на Дон, де сполучився з другою, ще численнішою ватагою.

II.

Зимування.

Донська ватага з радістю привитала нових товаришів; вони були їй дорогі, тому, що привезли з собою запас їжі, коней. Усі проникалися поважанням для Кудеяра, про котрого прибулі товариші розповідали дивні речі; всі прирекли слухати Кудеяра, особливо, коли всім їм роздав плату і зобовязав їх уважатися воякам князя Володимира. Однак донські дивилися з завистю на прибулих, тому, що ті були багатші і носили шуби, а донські мусіли вдовольятися кожухами.

— Ви перше каравану розбийте, як ми, — говорили донські прибулі; коли в нас що є, то дісталось не даром.

Кудеяр зайнявся уладженням захистів на зиму і велів робити землянки в горі, над Доном. Для худоби і коней пороблено деревяні обори. Поки не впав сніг, худоба і коні були на пасовиськах; а на зиму у донських раньше постаранось про запас кількох стогів сіна. Збіжжя на хліб і вівса було доволі награблено в каравані. Не маючи жорен, товкли зерно в деревяних ступах, яких кілька спорудили донські.

Люди, що складалися на донську ватагу, переважно були хлопи опальних бояр і їх селяни; дальше вояки, що втекли і позбулися дібр, а до них прилучалися ще звичайні бродяги, котрим від молодих літ було противне всяке порядне, законне діло, остогидло жити посеред світу і звязуватися його обовязками. То були любителі простору, вольности і так званого злодійства, то є всього того, що осуджується і переслідується законом: проступок і злочин стали, так сказати, їх природою. Люди боярські, що наповнювали двірці бояр і знатних людей, і селяни, не зважаючи на очевидну подібність, ріжнилися між собою звичаями. Перші, хлопи, становили таку клясу, котрій видавалось конечним, завсіди служити комунебудь, бути в неволі у когоб то не було. Гнів царський, що постиг їх панів, освобождував їх від хлопства, вони самохіть ставали свобідними; але свобода була в них не пітома: в московській Русі визволений хлоп робився знов хлопом другого пана. В їх положенні ніхто не хотів брати їх в хлопи, тому, що доля звязувала їх в минувшості з опальними; в людськім товаристві їм не було безпечно: досить було на такого хлопа зробити донос кому небудь, що він хвалив свого бувшого опального пана або пожалував його, і хлопові було б погано. Але царське позволення, щоб позбавляло хлопів можности зажити в людськім товаристві, гнало їх у розбишацьку ватагу. Але прикмети, набуті ними в хлопськім стані, не покидали їх і в розбишацькім. Кудеяр, будучи начальником ватаги, не носив назви отамана; називався господарем і сповнював те, що звичайно становило признаку пана двірні, платив нагороду, розпоряджав харчами: він був першою, важнішою особою в ватазі і тому став повним паном над тими, що передше були хлопами і не розуміли ніяких інших відносин залежности, крім рабського послуху для того, від кого діставали плату. Згідно з поняттями свого часу, вони й він відносилися до нього, як взагалі до такого, котрому давали власть над собою. Але на їх постійність, вірність і чесність не міг числити Кудеяр; не могли в тім числити на них і попередні пани. Кудеяр ще менше. При найменшім противнім вітрі, що подув на їх пана, при першій лакомій обіцянці, даній сильною стороною на шкоду пана, вони готові були зрадити і продати його. Таке достоїнства хлопа.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ПО БАЛКАНСЬКИ.

Болгарське посольство у Вашингтоні протестує проти вбивства 22 болгарських громадян румунами на румунсько - болгарській границі. Протестує між іншим проти називання вбитих бандитами. Чи вистарчило би просто пояснення слова „бандити"?

Якби так граничний інцидент був скінчився перестрілянням румунів болгарами, болгари були би назвали побитих бандитами.

Видно, на Балкані бандити це побиті й убиті противники.

БІЛЬШЕ НЕ ТРЕБА.

Віщенти Вітос, польський селянський провідник, вернувся зза границі, куди утік був, як польський суд засудив його на півтора року вязниці. Його вже знову вибрано провідником польської людової партії, і в цім характері він видав відозву, в котрій каже:

„Хоча ми не відповідаємо за теперішній стан, ми будемо боронити нашої незалежности, й не віддамо ні квадратового лікта нашої землі".

Коби так поляки віддали лише несвою землю, то вже було би добре.

ДОБРЕ НА ВСІ БОКИ.

І то не лише тим, що їх земля. Добре було би й полякам. Хто не хоче віддати ні квадратового лікта чужої землі, тому може прийти віддати неодну квадратову милю своєї. Як кажуть люди, крадений шелюг, як вовк в отарі: пустить його господар в отару, то й з нього користи нема й ще господареві вівці передушить.

КИТАЙЦІ - ПРАЛЬНИКИ ЗНАЮТЬ.

Пишуть польські газети, що Польща доставила Німеччині велику масу поживи, мала за це дістати машинерію, але не дістала. Тепер газети радять не давати Німеччині поживи.

Китайські власники пралень здавна кажуть: „Но тикет, но воші" (нема посвідки на біля, нема білля).

ЯК БІЗНЕС, ТО БІЗНЕС.

Джан С. Р. МедДоналд, член поліційного департаменту міста Овкленда, в стейті Каліфорнія, написав книжку під заголовком: „Злочин це бизнес".

Отже при стрічі бандита треба питатися: „Як там бизнес?"

На це можна дістати відповідь: „Дякую, нічого собі: зарізали нині трьох людей... по добрій цінї".

ЗМІРИЛИ ОСВІТУ?

Сенатор Смадерс подав у конгресі проєкт закону, на основі котрого іміграційні урядники мали би дати кожному, що бажає імігрувати до Америки, іспит інтелігенції. Кожний такий кандидат, щоби бути допущеним до Америки, мав би знати стільки, що знає звичайна людина його віку.

Якби так взяти під увагу, скільки пересічний американець знає про Україну. Чи пустить українця, що на запит, що таке Америка, відповів би так, як пересічний американець відповідає про Україну?

В ЧОМУ ЛИХО?

На зборах Американського Союзу для Освіти Дозрілих що відбувалися недавно в Найагара Фолс, Онтаріо, критикував один бесідник школи, бо деякі робітничими юніями, за те, що, мовляв, ученики в таких школах (себто юнійні-робітники) не довіряють учителям, що не належать до юнії.

Що ж в цьому злого? Чи юнійні робітники повинні довіряти всім учителям, як юнійним, так не юнійним? Чи може юнійні робітники повинні не довіряти ніяким учителям, юнійним і неюнійним?

ХТОБ ЦЬОГО НЕ ЗРОБИВ?

Нарікав на цих зборах інший бесідник на Фундацію Алфреда Словна, що збирається навчати робітників про народню господарку. Говорив бесідник: „Підчас депресії п. Словн побирав річно мілїон долярів, а робітники в його автомобільних фабриках брали лише $934 річно. Тепер створено фундацію, щоби вона дала господарську науку масам".

Бесідник хотів цим сказати, що фундація має на ціли засліпити автомобільних робітників, щоб вони не протестували проти цього, що вони беруть несповна тисячу долярів на рік, як їх директор бере мілїон.

Чогож властиво ждати від фундації Словна? Невжеж Словн мав би заложити фундацію, щоби звернути робітникам увагу на несправедливість такої системи?

НАРІКАННЯ.

Як можна бачити, на всіх напала якась пошесть нарікати на чуже неуцтво. Сенатори нарікають на неуцтво імігрантів, професори на неуцтво робітників і т. д.

Не знаю, навіщо такі нарікання придадуться. Чи не жде кожного, що нарікає на чуже неуцтво, така доля, яка стрінула того професора, що нарікав на неуцтво своїх учеників: „Подумайте, пане професоре, що це за неуки: питаюся одного з них, і то одного з кращих учеників у клясі, „Хто написав Кобзаря Шевченка?" І знаєте, що він мені каже? „Бігме, пане професоре, що то не я!" Що ви на це скажете?"

„А я заложивсяб, що це він самий те написав!" — каже другий професор.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

До громадянства від Українського Народнього Дому.

Отсе вже другий рік минає, як ми почали будувати У. Н. Дім. Зпочатку багато було ентузіязму. Всі спішили з жертвами і з порадою. Та з часом це охололо...

Другий поверх Дому невикінчений. Маємо ще деякі малі довги. І нас натискають. Ось тому ще раз апелюємо до щирої жертвенности наших громадян у Дітройті.

Жертвенність відділів У. Н. Союзу.

Спершу звертаємося до відділів У. Н. Союзу. Союзовці хотілиб уважати цей дім своїм. Але так є, що деякі до цього часу навіть не стали повними членами, а членська вкладка виносить $100 або більше. Для орієнтації подаємо, що зложили такі відділи У. Н. Союзу: 292 $1,050, 175 $560, 75 $375, 183 $175, 146 $105, 94 $35, 141 $25, 20 $15, 162, 341 і 128 по $5.

Знаємо, що тепер тяжкі часи та що в кожного брак грошей. Але надіємося що літньою порою ті відділи, що ще не зложили повної належитости (як це показує виказ), попрацюють, влаштують пікніки на цю ціль, чи якесь інше підприємство, та цим чином виповнять свій народній та Союзовий обовязок і станут повними членами У. Н. Дому.

Апель до всіх інших організацій.

Хочемо заапелювати також і до всіх інших товариств та громадян в Дітройті. У. Н. Дім є централею української життя й української народньої роботи. Інституція є побудована для всіх українців в Дітройті, а не для якоїсь одної групи, чи одного товариства.

Кожне українське товариство, братство, чи клюб повинні бути горді з того, що можуть бути членом такої інституції як У. Н. Дім. Та на жаль, так воно не є. До цього часу маємо мале число організацій, що заплатили по $100 або більше, та що є повними членами У. Н. Дому. Решта — довгують.

Для ясности подаємо лісту: Клюб Мішіганська Ліга $540, Союз Українок ч. 23. $200, Укр. Амер. Гром. Клюб $175, Союз Українок ч. 16. $100, Союз Українок ч. 37 і Клюб Молодіжи „Тризуб" по $100, О. Д. В. У. (Вест Сайд) $90, Хор „Думка" $74.67, Провидіння, від. ч. 96, $60, Амер. Пол. Клюб $50, Союз Гетьманців Державників $40, Центр. Політичний Клюб $35, Укр. Роб. Союз, від. ч. 72, Союз Укр. ч. 5, Укр. Дем. Клюб, Укр. Амер. Гром. Клюб (Дірборн), Укр. Прогр. Жін. Клюб, Укр. Церква в Гемтремк, Сестрицтво св. Ольги і Укр. Громада в Н. Дітройт по $25, Укр. Зл. Нац. Орг. (Віндзор) і Тов. Укр. Купців (Вест Сайд Діт.) по $15, Укр. Роб. Союз, тов. ім. Шевченка, $12, Укр. Роб. Союз, тов. ім. Чупринки, Укр. Гром. Клюб (Н. Дітройт), Тов. Оборона Укр. ч. 2, Укр. Роб. Дім (вул. Карпентер) і часопис „Сходяча Зоря" по $10, Союз Укр. ч. 26 і Братство св. Михаїла по $5, часопис „Новий Час" $1.

Видання спису членів.

Подаючи повищі відомости в справі У. Н. Дому, повідомляємо всіх інтересованих, що заряд У. Н. Дому внедовзі видасть спис усіх членів, повних і довгуючих. Тому просимо всіх довгуючих ласкаво вирівняти свої залеглі вкладки, щоб можна їх подати як повних членів. Про це повинні подбати всі особисто, а це більше товариства.

Заява.

Кінчаючи отсей зазив, хочемо ще зробити одну заяву. Хтось розносить вісті, неначеб то У. Н. Дім — був лише партійною організацією чи інституцією і служив лиш одному, чи двом товариствам, а не всім товариствам чи групам. Далі дехто робить закиди, неначеб то У. Н. Дім викинув з дому якісь одиниці, чи товариства.

Отже заявляємо не двозначно, щиро та вірно, що ми є тої думки, що Український Народний Дім був і є збудований для всіх щирих та добрих українців, очевидно крім комуністів, бо вони не були і не є добрими українцями. Тому є обовязком кожного укр. товариства, братства чи клюбу стати членом цього дому. Тут повинна вестися громадянська робота — гармонійно й щиро. До цього дому повинна належати кожна українка, кожний українець та кожна українська інституція, чи організація.

Також заявляємо, що У. Н. Дім ніколи нікого з членів не виключував, а тим більше нікого з дому не виганяв, ані особисто, ані групово. Це відноситься до всіх, що чуються покривдженими.

Тов. „Союз Українок" ч. 16. запевняємо — що його ніхто ніколи не виганяв, чи виключав з членів У. Н. Дому. Тим більше нам приємно заявити, що Тов. „Союз Українок" ч. 16. є повним членом У. Н. Дому і має право на дві репрезентантки, що входять до ширшого комітету У. Н. Дому.

Ми кидаємо клич: До згоди та порозуміння! Треба вже нам раз забути всякі особисті порахунки чи особисті амбіції. На кожнім з нас лежить громадянський обовязок працювати для нашого поневоленого народу.

Забудьмо вже раз усякі міжусобиці та своє „я". Коли вже не можемо на всім згодити — то згодімся вже раз на точці нашого національного почування і працюймо щиро та в згоді, разом, рука в руку, в нашому Українському Народньому Домі для добра та слави нашого народу: в Америці і за морем, в нашій поневоленій батьківщині.

Д-р А. Т. Кібзей,
предсідник У. Н. Дому.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIANS ASSAIL ACTION OF HUNGARY

Resolutions condemning Hungarian occupation of the Carpatho-Ukraine and urging that the United States denounce Hungary as it did Germany and that it refuse to recognize the occupation of the area, were adopted by more than 900 persons of Ukrainian descent from throughout Connecticut meeting at the Ukrainian Hall of Wyllys Street Sunday afternoon.

Dr. Luke Myshuha of New York City, editor of the Ukrainian language newspaper, "Svoboda," told the group that the whole issue of peace in Europe hinges on the settlement of minority troubles of 45 million Ukrainians under the rule of four nations. He urged establishment of an independent Ukrainian state as the only answer to minority disputes, a proposal later incorporated in the resolutions which will be sent to the State Department and foreign offices of Italy, Germany, France and Great Britain.

(The Hartford Daily Courant: Monday, May 15, 1939.)

НОВА ТЕОРІЯ ПРО ПОВСТАННЯ НАШОЇ ЗЕМЛІ

Американський учений професор М. Ферсон опрацював нову теорію про повстання землі. Ось деякі думки з неї:

Коли зведемо балачку про повстання нашої планети, то часто почуємо з уст ляїків думку, що про народини землі не довідаємося ніколи, бо не було нікого тоді на світі. Це твердження є частинно слушне, але наше знання про цю справу зводиться до гіпотези: „Все, що знаємо про повстання землі, правдоподібне". Не треба забувати, що колись проходжувалися по землі звірі велитні, що їх ми на очі не бачили, але тепер, при помочі знайдених кісток, можемо відтворити правдивий їх образ. Подібно можемо довідатися про періоди землі. До помочі прийдуть нам камені та верстви землі. Тисячі літ грають у цьому випадку маловажну ролю.

Про народини нашої землі маємо кілька притемнених теорій. Одна каже, що колись впала на сонце велика звізда і з повстаних у сонці енергії відірвалася якась її частина і почала кружляти. Друга приписує повстання землі притяжній силі сонця, що поділила космічну масу, інша твердить, що космічне мрякавиння згустилося довкола сонця і так повстав перстень планет.

Найновіші досліди відкинули ці теорії. Два сучасні астрономи висунули нову переконливу теорію. Перед міліонами років проходили близько попри себе дві звізди. Це „близько" значить міліони кільометрів, а це вистачило, щоб два небесні тіла вирвали собі велику масу матерії. Пізніше розбіглися дороги двох звізд. Вирвана маса згусла і на підставі закону ґравітації почала кружляти, описуючи шлях у напрямі відірвання від планет-батьків. Отже повстання нашої планети завдячуємо катастрофі в космосі, що трапляється раз на більйони років. Вік землі оцінюють на 2,000—4,000 міліонів років.

Між жебраками.

Німий говорить: А то що за панисько, що дав тобі доляра?

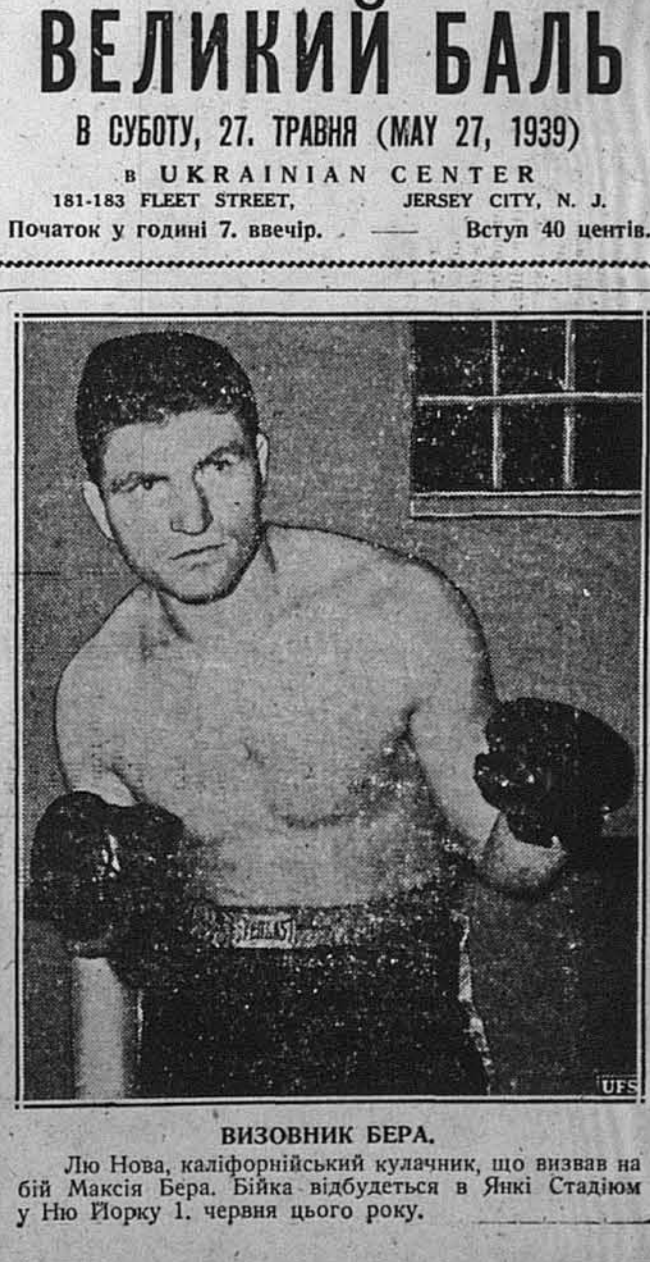
Сліпий: Не знаю, я перший раз його бачу.

ДИВОВИЖНИЙ ЗВИЧАЙ МІСТА.

Не кожний европеєць знає прегарне місто Сен-Джес, столицю республики Костаріка, де існує може одинока на світі променада, що не дозволяє жінкам і мужчинам проходжуватися разом упарі. Отож жінки проходжуються окремо в одним напрямі, а мужчини в другім; лише заручені можуть користати зі спільних проходів „ у жіночім напрямі" в товаристві вибраної.

Хто поважився нарушити цей відвічний закон, попав би в гострі репресії влади міста.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВИЗОВНИК БЕРА.

Лю Нова, каліфорнійський кулачник, що визвав на бій Максія Бера. Бійка відбудеться в Янкі Стадіюм у Ню Йорку 1. червня цього року.

50-ЛІТТЯ ІНСТИТУТУ ПАСТЕРА

У березні ц. р. відсвятковано в Парижі урочисто 50-ліття існування Інституту Пастера. Теперішній Інститут — це низка великих робітень, що з них кожна має свої окремі завдання і що в них найвизначніші дослідники продовжують працю свого великого вчителя. Одначе початки цього Інституту зводяться до помірно скромної робітні, що містилася в одній маленькій кімнатці на стриху вищої початкової школи. Тут осягнув Пастер свої найважніші відкриття з ділянки бактеріольогії.

Сам не лікар, Люї Пастер зреформував основи медицини, вводячи в її науку нові первні, що їх досі ніхто не брав під увагу. Почавши від скромних і чисто теоретичних дослідів кристалізації винної кислоти, молодий хемік Пастер дійшов до пізнання причин ферментації. Після цих перших дослідів прийшли нові: Досліджуючи причини, що викликують псуття вина й пива, Пастер дійшов до відкриття причин усяких недуг і заражень.

Був це цілий переворот у медицині. Бо, відкривши причину недуг у дрібних бактеріях, Пастер впав на думку запобігати недугам через щеплення. Досліди зі защіплюванням сироватки проти вуглянки у худоби дали знамениті висліди і стримали поширення цієї зарази, що робила такі великі шкоди серед худоби.

Та найважніше відкриття Пастера — це запобіжне лікування скаженини, недуги, що її досі вважали за невиліковальну. Щеплення проти скаженини спершу на звірятах, а згодом і на людях, що їх покусав скажений собака, промостили нові шляхи для дальшої боротьби з недугами. Скромна Пастерова робітня перемінюється у великий Інститут, що його відкрито в листопаді 1888. р. Інститут став осередком, що скупчив біля Пастера багато молодих його учнів, тепер визначних учених-дослідників, які повели дальші досліди над іншими недугами.

Особливе значіння має відкриття токсин заразнів дифтериту, що їх відкрив учень Пастера д-р Ру (ROUX). Відкриття це дало змогу витворити лікувальну сироватку проти дифтериту, а також знайти запобіжне щеплення проти дифтериту з відповідно приготованих бактерій цієї недуги.

Ще більше значіння мають досліди Ляверана, співробітника Пастера, що відкрив заразні пропасниці і її переносників — комарів. Відкриття це дало змогу побудувати Панамський канал, бо передтим пропасниця чинила такі спустошення серед робітників, що треба було припинити працю. Щойно щеплення проти пропасниці і забезпечення проти укусів комарів уможливили дальшу будову Панамського каналу.

Та й досліди інших учнів і співробітників Пастера дали важні здобутки у боротьбі з недугами. Лікування при помочі запобіжних щеплень плямистого тифу, туберкульози, чуми й інших важких недуг — це все продовження Пастерової методи.

Інститут Пастера розрісся впродовж дальших років своеї діяльности в велитенську інституцію з численними філіями, розпорошеними по цілому світі. Скількість їх, рахована на десятки установ, вказує, яку вагу мав для людськости почин Пастера, людини великого ума, характеру й серця вченого, що ціле своє життя віддав для добра всіх.

Колись на своюму ювилейному святі 1892. р. Пастер виголосив промову, в якій протиставив закон сили й боротьби законові миру й праці, заявивши, що дослідники науки є представниками другого закону. „Ми хочемо обмежити закон смерти і поширити границі життя".

Діяльність Люї Пастера та його славного Інституту є дійсно свідоцтвом праці над поширенням границь життя.

ФРІЦ КУН,

провідник Німецько-Американського Бунду, проти котрого посадник Ню Йорку Ля Гвардія підносить закиди неплачення податків.

ВИМАГАЮТЬ БЕЗПЛАТНИХ КНИЖОК ДЛЯ ДІТЕЙ У МАНІТОБІ.

На річній конвенції організації манітобських учителів ухвалено резолюцію з домаганням, щоби провінціональний уряд постачав безплатно шкільні книжки для дітей у початкуючих клясах у манітобських публичних школах.

ГРОЗИВ НОЖЕМ.

Городський суд у Львові засудив на 6 місяців вязниці спортовця 19-літнього І. Васермана, який, бажаючи продістатися до домівки, де відбувалися пінг-понгові змагання, одному з членів управи клюбу загрозив пружинним ножем, коли цей член управи не хотів його впустити до домівки, бо не було місця.

Нема її.

Іван вернувся з похорону своєї жінки додому, ходить по подвірю і плаче й шукає.

— У хаті її нема, у стайні її нема, перешукав ціле подвіря — нема її. Теж ти ділася?

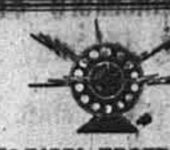
Сусід через пліт:

— Не бануйте, не плачте, сусідонько! Така Божа воля! Нехай з Богом спочиває...

— Та я не шукаю небіжки! Десь коновка пропала.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

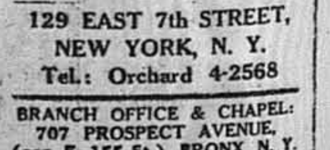

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (117)

Товариш Гелени також здійняв маску. Гелена втупила в нього свої очі, не знаючи, що на це казати. А товариш її заговорив: „Дівчина! А це від коли фальшивий божок. Брульор переміняє дівчат на птомів!" „Я не птом", заперечила Гелена. „Я надягнула цей стрій лиш у тій цілі, щоби втекти". „А може вона бреше", заговорив хтось із юрби.

Чоловік з бородою, який вивів Гелену із дна озера Горус, кивав головою. Він дивився то на Гелену то на Маґру, немов пробуючи відгадати їхні думки. „Правда", згодився він по хвилині. „Можливо бреше. Та можливо, що й правду говорить". Гелена і Маґра споглядали на себе і не знали, що це все означає. Помовчавши загадково, він знову заговорив:

„Коли покажеться, що правду говорять, то я зроблю їх моїми служницями. Колиж брешуть, то згинуть". У його голосі був спокій. Гелена пізнала, що має тут до діла з якоюсь ворожою до Брульора сектою. Вона запитала бородатого чоловіка: „А як ви довідаєтесь? Я хотілаб, щоб ви довідались правду". „Я знайду спосіб", знов загадково заговорив він.

„Кров заговорить", продовжав він. „Коли цей старець, що має бути твоїм батьком, умре, то ціла справа вийде на верх". „Ти не можеш вбивати мого батька", заперечила Гелена. „О, ні? Чи знаєш, хто я? Я Чон, правдивий божок. Ось диви: Чон заговорив і все приготоване повинуватись його волі. Хай і твій батько приготовиться на це". Справа виглядала поважно.